

Aanwinst: het archief van restaurator Jef Van der Veken (1872-1964)

Op 11 december 2013 kreeg het RKD een bijzonder archief in handen: studietekeningen en calques, schilderijen en oefenplankjes, penselen en pigmenten alsmede een grote hoeveelheid overige schildersgereedschappen, maar ook foto's, correspondentie en ander documentatiemateriaal. Ooit behoorde het allemaal toe aan de fameuze Belgische restaurator Jef Van der Veken.

Het RKD is zeer verheugd over deze belangwekkende aanwinst. Behalve dat het Archief Van der Veken een prachtige aanvulling vormt op andere restauratorenarchieven die reeds in het bezit zijn van het RKD, vormt het archief bovendien een belangrijke schakel in de geschiedenis van de restauratie, een onderwerp dat een van de speerpunten vormt in het onderzoek bij het RKD. In de komende periode zullen voorbereidingen worden getroffen om het archief verder te ontsluiten en beschikbaar te stellen voor het publiek.

EEN PASSIE VOOR DE VLAAMSE PRIMITIEVEN

Joseph-Marie Van der Veken werd in 1872 geboren te Antwerpen. Zijn ouders waren kristal- en porseleinhandelaren. Van jongs af droomde hij ervan kunstschilder te worden. Als jonge twintiger volgde hij lessen aan de academie. Zijn grote liefde voor de kunst van de Vlaamse primitieven bracht hem ertoe de schildertechnieken van deze oude meesters zo goed mogelijk in de vingers te krijgen. Het begon met het kopiëren naar bestaande schilderijen, maar allengs mondde deze activiteit uit in het toepassen van andere procédés: het vervaardigen van pastiches en zogeheten hyperrestauraties: ver doorgevoerde restauraties waarbij delen van het originele schilderij geheel werden overschilderd.

Omstreeks 1920 ging Van der Veken samenwerken met de Brugse dilettant Emile Renders (1872-1956). Renders had zich ten doel gesteld een indrukwekkende verzameling Vlaamse primitieven bijeen te brengen. De vaardigheden van Van der Veken kwamen daarbij goed van pas. In niet al te beste staat verkerende schilderijen werden voor bescheiden bedragen opgekocht en door Van der Veken getransformeerd in ogenschijnlijk puntgave Vlaamse primitieven, inclusief een overtuigend craquelé. In 1927 presenteerde Renders vol trots een aantal werken uit zijn verzameling op de groots opgezette overzichtstentoonstelling *Flemish and Belgian Art, 1300-1900* te Londen. Maar al snel staken er geruchten de kop op ...

Acquisition: the archive of restorer Jef Van der Veken (1872-1964)

On 11 December 2013 the RKD received a remarkable archive consisting of preparatory drawings and tracings, paintings and experimental panels, brushes and pigments, along with many more artists' tools. It also encompasses photographs, correspondence and other documentary material, all of which once belonged to the legendary Belgian restorer Jef Van der Veken.

The RKD is delighted with this important acquisition. Aside from the fact that the Van der Veken Archive represents a wonderful supplement to the archives of other restorers held at the RKD, it also constitutes a vital link in restoration history, one of the RKD's research spearheads. In the coming period measures will be taken to further disclose and make this archive available to the public.

A PASSION FOR THE FLEMISH PRIMITIVES

Joseph-Marie Van der Veken was born in Antwerp in 1872. His parents were dealers in crystal and porcelain. He already dreamed of becoming an artist as a child. In his early twenties he took lessons at the Art Academy. His fascination for the Flemish Primitives inspired him to learn the painting techniques of these old masters. He began by making copies of existing paintings, but gradually turned his hand to other techniques: making pastiches, and so-called hyper restorations, or extreme interventions in which sections of an original painting were entirely overpainted.

*Around 1920 Van der Veken joined forces with the Bruges dilettante Emile Renders (1872-1956). Renders aimed to assemble an impressive collection of Early Netherlandish paintings Van der Veken's skills came in useful in that pursuit. Paintings in fairly poor condition were bought for modest sums, and transformed by Van der Veken into seemingly flawless works by Flemish Primitives with authentic-looking craquelure. In 1927 Renders proudly presented several works from his collection at the ambitiously conceived survey *Flemish and Belgian Art, 1300-1900* in London. Rumours soon began to circulate ...*

From the 1920s onwards, Van der Veken was also engaged by major Belgian museums. One of these restoration projects was Jan van Eyck's Virgin and Child with Canon Joris van der Paele in the Groeningemuseum in Bruges. In addition, he worked

1. Jef Van der Veken werkt aan de kopie van het paneel met *De Rechtvaardige Rechters* dat in 1934 uit het *Lam Godsretabel* (Hubert en Jan van Eyck, Sint-Baafskathedraal, Gent) werd gestolen. Den Haag, RKD, Archief Jef Van der Veken

1. Jef Van der Veken working on the copy of the panel with the Just Judges which was stolen in 1934 from the Ghent Altarpiece (Hubert and Jan van Eyck, Saint Bavo Cathedral, Ghent). The Hague, RKD, Jef Van der Veken Archive

Vanaf de jaren twintig kreeg Van der Veken ook restauratieopdrachten van de grote Belgische musea. Zo restaureerde hij onder meer Jan van Eycks *Maria met kind en Joris van der Paele* uit het Groeningemuseum te Brugge. Daarnaast voerde hij opdrachten uit voor verzamelaars zoals voor de Rotterdamse havenbaron D.G. van Beuningen die hem *De drie Maria's bij het graf* toevertrouwde (toegeschreven aan Jan van Eyck, thans Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen). Bij dergelijke restauratieopdrachten werkte Van der Veken conform de eisen van de opdrachtgever en aansluitend bij de toenmalige restauratie-ethiek.

In 1964 overleed 'de jongste broer van Jan van Eyck', zoals Van der Veken ter gelegenheid van zijn vijftiendagste verjaardag gekserend in een Vlaams weekblad werd genoemd. Hij werd 92 jaar oud.

2. Pastiche naar Robert Campin (of Rogier van der Weyden), *Portrait van een dikke man*. Den Haag, RKD, Archief Jef Van der Veken. Het origineel bevindt zich in Berlijn, Staatliche Museen, Gemäldegalerie en een eigentijdse kopie in Madrid, Museo Thyssen-Bornemisza. De laatste werd eind jaren vijftig door Van der Veken gerestaureerd. De pastiche verschilt van zijn voorbeelden door de toevoeging van de keten van de Orde van het Gulden Vlies

2. Pastiche after Robert Campin (or Rogier van der Weyden), Portrait of a fat man. The Hague, RKD, Jef Van der Veken Archive. The original is in Berlin, Staatliche Museen, Gemäldegalerie and a contemporary copy is in Madrid, Museo Thyssen-Bornemisza. The latter was restored in the late fifties by Van der Veken. The pastiche differs from its examples by the addition of the chain of the Order of the Golden Fleece

for private collectors such as the Rotterdam shipping magnate D.G. van Beuningen, who entrusted him with The three Mary's at the tomb (attributed to Jan van Eyck, now in Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen). In carrying out these restorations Van der Veken followed his clients' instructions and observed the prevailing restoration ethics. Van der Veken, 'Jan van Eyck's youngest brother', as a Flemish weekly jokingly dubbed him on the occasion of his eighty-fifth birthday, died in 1964 at the age of ninety-two.

HELP MEE HET LAATSTE DEEL VAN HET ARCHIEF JEF VAN DER VEKENTE VERWERVEN!

Dankzij de genereuze steun van het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Fonds Custodia heeft het RKD inmiddels het grootste deel van het aankoopbedrag bijeen gebracht. Slechts een klein gedeelte ontbreekt nog. Helpt u mee het resterende bedrag bijeen te brengen? De gulde gevers zullen dit najaar worden uitgenodigd voor een exclusieve lezing over Jef Van der Veken alsmede een presentatie van bijzondere stukken uit het archief.

Een bijdrage kan al vanaf € 100. Maak uw bijdrage over op rekening NL69INGB0000507640 t.n.v. Stichting RKD, onder vermelding van 'Van der Veken'. Vermeld daarbij ook uw e-mailadres in verband met de uitnodiging in het najaar.

Wilt u meer informatie? Neemt u dan contact op met Suzanne Laemers, Conservator Vroege Nederlandse schilderkunst via laemers@rkd.nl.

HELP US REACH OUR TARGET TO ACQUIRE THE JEF VAN DER VEKEN ARCHIVE!

Thanks to support from the Prince Bernhard Culture Fund and the Custodia Fund, the RKD has managed to find most of the funds necessary for buying the archive. Only a small sum still needs to be raised, for which we ask your help. The generous donors will be invited to attend an exclusive lecture on Jef Van der Veken this autumn, as well as to a presentation of special items from his archive.

Donations (€ 100 or more, if possible) can be made to the order of the Stichting RKD, bank account: NL69INGB0000507640; BIC: INGBNL2A attention 'Van der Veken'. Please include your e-mail address in connection with the invitation in the autumn.

For additional information, please contact Suzanne Laemers, Curator of Early Netherlandish Painting: laemers@rkd.nl.

De twee belangrijkste publicaties die de afgelopen jaren over de werkzaamheden van Jef Van der Veken zijn verschenen:

H. Verougstraete, R. Van Schoute, T.-H. Borchert et al., *Fake or not fake. Het verhaal van de restauratie van de Vlaamse primitieven*, tent. cat. Brugge (Groeningemuseum) 2004/2005

D. Vanwijtsberghe et al., *Autour de la "Madeleine Renders". Un aspect de l'histoire des collections, de la restauration et de la contrefaçon en Belgique dans la première moitié du XXe siècle*, Brussel (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium) 2008 (*Scientia Artis*, dl. 4). Met een bijdrage van Suzanne Laemers.

Suzanne Laemers
Conservator Vroege Nederlandse schilderkunst

The two most important recent publications touching on Jef Van der Veken:

H. Verougstraete, R. Van Schoute, T.-H. Borchert et al., *exhib. cat. Fake or not fake. Het verhaal van de restauratie van de Vlaamse primitieven*, Bruges (Groeningemuseum) 2004/2005

D. Vanwijtsberghe et al., *Autour de la 'Madeleine Renders'. Un aspect de l'histoire des collections, de la restauration et de la contrefaçon en Belgique dans la première moitié du XXe siècle*, Brussels (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium) 2008 (*Scientia Artis*, vol. 4). With a contribution by Suzanne Laemers.

Suzanne Laemers
Curator of Early Netherlandish Painting